

Izaja vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

Uredništvo in upravljalni prostor:
2857 S. Lawrence Ave.
Office of Publication:
2857 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1102, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

NEWJERSEYSKA DELAVSKA FEDERACIJA BO ZANTEVALA ZAKONE V INTERESU DELAVCEV

Legislativni odsek je v tem oziru dobil nalogo za izdelanje zakonov, ki bodo koristili delavcem. Federacija se je dala izreka za podporo unij stavbinskih delavcev.

Wildwood, N. J. — Konvencija Newjerseyske državne federacije je dala nalog svojemu legislativnemu komiteju, da pripravi amandament k zakonu za štiri in štirideset ur tedenskega dela iz leta 1918 za državne, okrajne in občinske službenice. Legislativni komitej je dobil tudi nalogo, da se potrdi za postavbe, ki bodo bolj učinkovite in izrazito določale, da je mirno piketiranje dovoljeno. Tozadevni zakon, ki je postal pravomočen dne 4. julija t. l., se je izkazal, da ni koristen za delavstvo, dasi pravno so uni- je podpirale predlogo v nadi, da dosežejo uspeh proti sodnijskim prepovedim.

Konvencija je odobrila Brandlov napad na komitej newyorškega pristana. Brandle je predsednik delavske centralne o-

kraja Hudson. On je obtožil ta komitej, da je naklonjen podjetnikom, ki so za odprto delavnico. Bivši guverner S. Silzer je prizadel zaradi Bradlove obtožnice. Gre se za konstruk- tivno delo, ki se ceni na štiri milijone dolarjev. Zaključek 48-letne konvencije Newjersey- ske delavske federacije je bil odgovor na izjavo Silzerja, ki je dejal, da Brandla ne podpira organizirano delavstvo. Brandle je trdil, da so bile ponudbe o- menjene samo na one podjetni- ke ali tvrdke, ki niso nepri- stranske napram delavstvu in da je preiskava ponudb dognala, da postoji sum o tajnem dogo- voru med ponudbeniki. Vsi organizirani delavci v New Jer- seyju so zainteresirani v tem boju, da se pri teh zgradbah na- stavijo organizirani delavci.

Arthur Quinn od Bratovščine tesarskih delavcev je bil iz- voljen predsednikom. Konven- cija se je nadalje izrekla, da se sprejmejo zakoni, ki bodo odukrili nisojevalcem denarja ustavili njih delovanje.

Podjetnik grozi nepokor- nim delavcem z izporom

Družba je znižala mezdo za deset odstotkov. — Upala je, da delavci sprejmejo znižanje mezde brez odpora. — Delavci so zastavkali, kom- panija pa zdaj grozi.

Old Town, Me. — Ime tega mesta je že značilno, kajti ono pokazuje, da mora biti mesto že staro in še starejše so pa ide- je, s katerimi so prepojeni ne- kateri tukajšnji podjetniki.

Old Town Woolen kompanija je znižala svojim delavcem me- zdo za deset odstotkov. Bila je stara pretveza, češ, da ima kompanija izgubo in da je za- radi tega treba znižati delav- sko mzdo. Delavci poznajo ta- ke izgovore in so zastavkali. Kompanijski uradniki so se si- lno razjezili zaradi stavke. Pri- čakovali so, da bodo delavci po- nitno sprejeli znižanje mezde in da od njih strani ne bo naj- manjšega odpora. Ti uradniki so zdaj zagrozili, ako se delavci takoj ne vrnejo na delo, da za- pro tovarno.

Delavci so ališali grožnjo, na delo se pa niso vrnili. Na stav- ki je 275 delavcev.

Tragedija v večnem trikotu.

Chicago. — Večni trikot je zo- pet terjal eno življenje. W. O. Jeffrey je te dni našel svojo le- po in mlado ženo v stanovanju svojega prijatelja in bivšega so- solca M. J. Carneyja. Takoj ji je napovedal ločitev in ji vzel eno- letnega otroka. Nekaj ur po- zneje je žena izvršila samomor s plinom.

Sneg v Severni Dakoti.

Bismark, N. Dak. — Dne 23. septembra, na prvi uradni je- senski dan, je sneg pobelil tukaj- šnje kraje in čez noč je tenak led pokrtil vodo.

Vihar uamrtil sto Japoncev.

Tokio, 24. sept. — Med divja- njem silnega tajfuna na otoku Ošimi pred nekaj dnevi je bilo sto oseb ubitih in več sto ranje- nih. Škoda znaša sto milijonov dolarjev.

ARETACIJE KROJAŠKIH DELAVCEV

Največ delavcev je bilo areti- ranih v pondeljek. — Med aretiranimi je tudi kongres- nik Fiorello H. La Guardia.

New York, N. Y. — Več ko dve sto krojaških delavcev je bilo aretiranih v pondeljek. Med njimi je bilo številno odbor- nikov Intl. Ladies Garment Workers Union. Ob pondeljkih se običajno vrši masno piketira- nje, ker se podjetniki najbolj trudijo, da bi ob pondeljkih spravili delavce nazaj v tovar- ne in da postanejo nezvesti svo- jim tovarišem. Največ delav- cev je bilo aretiranih pred de- lavnicami in tovarnami tako- zvanega krojka "notranjih po- djetnikov", ki je izposloval za- časno sodnijske prepovedi proti krojaškim delavcem. Ta so- dnijska prepoved prepoveduje piketiranje.

Med aretiranimi je bil tudi kongresnik Fiorello H. La Gu- ardia, ki je bil aretirani vred z Morris Sigmanom, predsedni- kom, in Jacob Halperinom, pod- predsednikom organizacije kro- jaških delavcev. Policajski saržent ni hotel vpisati v knjigo kongresnika, ko ga je spoznal. La Guardia je pa zahteval, da vknjiži njegovo ime, kajti on je ravno toliko kriv, kot delavci. Ako so delavci krivi, je kriv tu- di on, ako je pa on nedolžen, so delavci tudi, kajti vsi skupaj so bili na stavkovni straži. Sig- man in Halperin sta morala po- ložiti vsak po sto dolarjev po- roštva, podpredsednik Boru- vitz, Isidor Stenzer in S. Weiss in stavkarji so pa bili obojeni vsak na en dan v prisilno de- lavnico.

V Bronxu je bilo aretiranih pred tovarno Sam Finklasteina 121 stavkujočih delavcev, ker so bili na stavkovni straži. V tej veliki tovarni so delavci za- stavkali že pred več tedni, da izvojujejo zopet priznanje or- ganizacije. Skozi zadnjih šest let je ta kompanija priznala od- prto delavnico. Med stavkov- nimi stražami je bilo tudi veliko študentk, ki so bile na stavkov- ni straži. Tudi te so bile are- tirane, ker so peke pesmi, ki so vzpodbujale stavkarje.

Dva in dvajset delavcev je bilo kaznovanih z denarno glo- bo po deset dolarjev, za druge se vrši obravnava kasneje. Ma- gistratni sodnik McAndrews je svedel, da jih bo kaznoval od trideset dni do šest mesecev zapora, ako zopet stavkarje pri- vedejo predenj.

Jesenska zima

Vse severnozapadne države po- krile s snegom. Velik mraz v Montani, kjer so zamrzile vode. Na prvi jesenski dan!

Bismarck, N. D. — Dne 23. septembra je tukaj zapadel šest palcev debel sneg. Čez noč je pa pritisnil tak mraz, da so bile vo- de pokrite s tenkim ledom.

Livingston, Mont. — Tukaj je v četrtek zavladala prava zima. Temperatura je padla na 18 sto- pinj nad ničlo.

St. Paul, Minn. — Brez ma- lega vse severnozapadne države so bile 24. septembra zjutraj po- krile s snegom in temperatura je padla pod ledišče. Sneg je po- belil severni del Minnesote, Mon- tano, obe Dakoti, Washington in gornji michiganski polotok; ka- nadske province so že nekaj dni pod snegom. V okrožju Rocky Mountains je temperatura pad- la na okrog 20 nad ničlo. V Spo- kanu, Wash., je bilo 31 stopinj. V tem mestu je ni bilo snega v tem času od leta 1887.

(Dne 23. t. m. je bil prvi je- senski dan v koledarju.)

Stavka krznarskih delavcev v Bostonu

Stavka je v pet in petdeset de- lavnicah. — Pogajanja s po- djetniki so prenehala.

Boston, Mass. — Tukaj je zastavkalo okrog tisoč organiziranih krznarskih delavcev. De- lo počiva v pet in petdeset de- lavnicah. Ko je stara pogodba potekla, so prenehala tudi po- gajanja s podjetniki. To pove, da so podjetniki hoteli jmeti stavko in so jo takorekoč vsilili krznarskim delavcem.

Zdaj je sezona za krznarsko industrijo. Ako krznarski po- djetniki upajo, da si opomorejo s stavkoci, se bodo kmalu pripricali, da so se zmotili. De- lavci so odločni in se ne dajo ujeti s praznimi obljubami. Če bodo krznarski podjetniki hoteli obratovati svoje delavnice, bo- do morali skleniti novo pogodbo s krznarskimi delavci. Tako iz- javljajo voditelji stavke.

CEVLJARSKI DELAVCI ZA- HTEVAJO POVIŠANJE MEZDE.

Oni zahtevajo staro mezdo nazaj.

Haverhill, Mass. — Čevlja- rski delavci, organizirani v Shoe Workers Protective Union za- htevaajo petnajst odstotkov po- višanja mezde, da se vzpostavi stara mezda, kakršna se je plačevala pred znižanjem mezde leta 1924. Zahteva unije gre pred razsodišče, ki je ustanov- ljeno za to industrijo.

Kanada dobro zalaga Ameri- ke s piščali.

Ottawa, Ont., 24. sept. — U- radno poročilo kanadskega ca- rinkega urada se glasi, da je Kanada v zadnjih dvanajstih mesecih eksportirala v Združene države žganja in piva v vredno- sti \$27,852,408. Izvoz je bil po- staven s kanadskega atnari, kajti Američani, ki so našli piš- čo, so plačali \$24,690,000 carine.

ŽELEZNIŠKI POGAJALNI ODBOR IZRAVNAVA MANJŠE SPORE

V kratkem se pokaže če je Watson-Parkerjev železniški delavski zakon res to, kar se pričakuje od njega.

Washington, D. C. — Kma- lu se pokaže, ako Watson-Bar- kerjev železniški delavski za- kon, ki je bil sprejet v tem le- tu, res prinese mir v železniški industriji, kot so trdili zastop- niki železničarskih organizacij in železniški ravnatelji. Pred- sednik Coolidge je imenoval pet članov v pogajalni odbor. Ti člani tega odbora potujejo zdaj križem dežele in izravnavajo spore, ki so nastali med žele- zniškimi upravami in uslužben- ci. Ti spori so manjšega zna- čaja. Veliki problemi se še ni- so pričeli reševati.

Delavsko vprašanje med že- lezničarskimi organizacijami in železniškimi upravami še ni u- rejeno. Obe strani čakata dru- ga na drugo, da ena ali druga predloži odboru v rastomačenju kakšno določbo, ki je važnega pomena.

Organizirani železničarji ča- kajo na rešitev vprašanja pen- zije dozdaj 60 do 70 zaved, ki se nanašajo na razne kraje med Bostonom in San Franciscom. Največja zadeva je zahteva za povišanje mezde, ki so jo vzpo- stavili sprevedniki in zavirali na vzhodnih železnicah. Za za- zadeva je v rokah predsednika od- bora Winslowa. Komisar Han- ger je v Bostonu, Morrow v Chicagu, Williams in Davis pa na facifični obali.

KITAJSKA RDEČA ARMA- DA JE BLIZU ŠANGAJA

Revolucionarne organizacije na vzhodu se pripravljajo za spre- jem kantonskih čet. Med re- akcionarji je zavladala pani- ka. Mandžurski diktator utr- juje Peking. Velešile mobil- izirajo v Šangaju.

Šangaj, 24. sept. — Kanton- tonske (južnokitajske) revoluc- ionarne čete so večeraj okupirale Nandang, glavno mesto province Kiangsi, od koder so oddaljene še 300 milj od Šangaja. Ker se bodo domače čete v provincama Čekiang in Fukien nedvomno pridružile Kantončanom, je pa- dec Šangaja blizu. General Sun- čuanfang, diktator vzhodnokit- ajskih provinc, se nahaja s 30- 00 vojakov v Kiukiangu, da usta- vi Kantončane, če bo mogoče.

Revolucionarne organizacije v Šangaju že delajo velike pri- prave za sprejem rdeče armade iz Kantona. Delavske in dija- ške demonstracije so na dnev- nem redu.

Medtem pa je zavladala velika panika med reakcionarji. Man- džurski diktator Cangtaolin, na čigar pomoč so se zanašali na jugu, je sporočil, da mora svo- jo armado obdržati na severu za- utrditev Pekinga.

Zastopniki velešile, predvsem Angličji, pripravljajo velike mor- narčne demonstracije pred Šan- gajem. Večarj je prišla vest, da je Anglija poslala novo bojno brodoge na Kitajsko. Ena kri- čarka in osem rušilev je zapu- stilo angleško bazo na Malti v Sredozemskem morju.

Mohiški klerikalci kaznovani

Dvesto vernikov, ki so se tajno shajali, je plačalo denarno ka- zen.

Mexico City, 24. sept. — Dve- sto klerikalcev, ki so bili areti- rani pred par dnevi zaradi taj- nega, nepostavnega zborovanja, je bilo kaznovanih z malimi de- narnimi globami. Bili pa so po- avarjeni, da bodoči prestopki prinesejo ostrejšo kazen.

DEMPSEY PREMAGAN.

Philadelphia, Pa. — Jack Dempsey, svetovni rokoborski šampion, je v četrtek zvečer izgubil bitko, ko se je boksal s Gene Tunneyem v štadijonu mednarodne razstave. Tunney je tako zmlet šampiona, da se ni mogel pobrati s tal in začasno je osepel na obeh očasih. Nove- ga šampiona je pozdravilo s zverinkim tuljenjem 132,000 gledalcev, ki so plačali poldrugi milijon vstopnine, da so gledali pretep.

Nadaljnja evidenca v Almeo-Ormistonovi aferi

Zdravnik, ki je izvršil samomor, je pustil telegram, ki odkri- vajo tajno aveno med pasto- rico in radio-operatorjem.

Los Angeles, Cal. — Dr. A. M. Waters, ki je zadnji teden izvršil samomor s zastrupljenjem, je pozabil — ali pa ni hotel uničiti več papirjev v svojem stanova- nju. Ti papirji so danes v rokah okrožnega pravdnika Keyesa. Našli so jih njegovi detektivji, ki so zadnje dni preiskali stanova- nje umrlega doktorja.

Detektivji so našli brojavko, katere je poslal dr. Waters v i- menu pastirice Almeo Simple McPherson. To je nov dokaz, da je bil zdravnik v zvezi s pasto- rico in ji je pomagal fabricirati evidenco za njeno ugrabitveno povest. Eden telegram, ki je da- tiran 5. avgusta t. l., je bil po- slan radiooperatorju Ormistonu, čigar naslov je takrat bil v bli- žini San Franciscosa. Zdravnik mu je brzojavil, naj aranšira sate- nek s njim v interesu McPhersonove.

Druga zanimiva evidenca so beleške, ki jih je ostavil dr. Waters. Ena beleška se glasi: "Mrs. McPherson je dobro založila Or- mistona s denarjem."

Mrs. Loraine Wiseman, ki je s svojo izpovedjo povzročila are- tacije dušne pastirice, je informirala državnega pravdnika, da je dr. Waters prejel v enem slu- čaju \$135 od Almeo v svrhu, da "producira" misteriozno "Misa X", ki je bila z Ormistonom v ljubavnem gnesdu v Carmelu.

Okrožni pravdnik Ana Keyes je te dni dobil v roke še neko zelo važno dokazilo, ki spaja pa- storico z njenim ljubavnim le- telom v Carmelu ob morju. Ko je Ormiston zapustil vilo v Car- melu, v kateri je bival deset dni in deset noči s "Misa X", je zadnja pozabila tamkaj več stvar- ri. Najbrž se ji je zelo mudilo od tam. Med temi stvarmi je bila tudi knjiga "The Mind Un- masked." Drugo poglavje knjige nosi naslov "Light and Dark- ness". Knjiga je zdaj v rokah okrožnega pravdnika, ki je pri- merjal vsebino drugega poglav- ja s besedilom na polih papirja, katere je Almeo ostavila v ko- pilišču Ocean Parka, kjer je 18. maja izginila, ko je bila po njeni trditvi "zavbljena v kopalni ob- leki od dveh moških in ene ža- skake pod pretvezo, da bo molila za bolno dete, nato pa odpeljana v Mehiko." Dotični listi, katere je Almeo pustila s svojo obleko vred v kopališču, so imeli besed- ilo pripravljene pridige s nas- lovom "Light and Darkness" (Luč in tema). Primerjanje ta- ga besedila s omenjeno knjigo je pokazalo, da so na obeh mestih ena in iste fraze, kar dokazuje, da je Almeo prepišala besedilo iz knjig.

Nova kriza v Franciji

Spor v kabinetu. Briandov spo- razum s Nemčijo ne ugaja na- cionalistom.

Pariz, 24. sept. — Francija stoji pred novo notranjo krizo. Dana je prišlo na dan, da v Poincarejevi vladi "narodne u- nije" ni složnosti. Desničarska ministra Barthou in Martin po- bijata sporazum, ki ga sklepa zunanji minister Briand s Nem- čijo. Poincare je še na plotu, ampak tudi on je zelo hladen glede stvarjanja francoško-nem- ške entente. Nacionalisti zdaj intrigirajo za formiranje popo- loma konservativne vlade.

Herriot, ki je minister prosvete, je nevtralen glede nemške- ga sporazuma, priznava pa, da "narodna unija" ni prinesla re- šitve. Finančno vprašanje ni re- šeno. Vrednost franka se je dvignila umetno; prva težja sa- pica lahko spet požene frank navzdol in vlade "narodne uni- je" bo konec.

Poincare zdaj skuša odgoditi parlament na čim poznejši čas.

365 mrtvih v Floridi

Oficijelne število žrtev orkana raste.

Miami, Fla. — Najnovejšo ur- adno število mrtvih valed or- kana zadnjo soboto v južni Flo- ridi je 365. Ranjencev je 1600. Gmotna škoda znaša 165 milio- nov dolarjev.

Zdaj so menda našli vse mrlje- če, kar jih je bilo v razvalinah. V četrtek so ali na delo potaplja- či v pristančkih, da polžejo in privlečejo trupla iz vode.

Delavci podedovali devet milije- nov.

Kewanee, Ill. — John Cooper, železarski delavec, je preseneti- lo mestce z novico, da je pode- doval devet milijonov dolarjev po svoji stari materi Mary Brad- ford v New Yorku. Prvo delo, ki ga je novi milijonar izvršil, je bilo, da je odpotoval v Philadel- phijo gledat Dempseyjevo roko- borbo.

Novo revolucionarno gibanje v Perziji.

Teheran, Perzija, 24. sept. — Šah Riza kan Pehlevi je razgla- sil obredno stanje in vele areti- rati veliko število častnikov in policajev ter civilistov, ki so za- pleteni v novo revolucionarno kampanjo proti njegovi vladi.

Kondilla podal ostavko

Grški premijer bo čakal na volit- ve. Grozi z ljuto civilno vojno monarhistom.

Atene, Grška, 24. sept. — Ge- neral Kondilla, ki je 28. avgusta strmoglavil diktatorja Pangalo- za, je večeraj podal ostavko kot premijer. Obenem je naznanil svojo kandidaturo pri volitvah, ki se vrše prihodnji mesec. Nje- gova vlada ostane na krmilu do volitev. Večina njegovih prista- lev kandidira na listinah repub- likanskega bloka.

Kondilla je dejal, da rajši u- mre, kakor da bi pustil pasti re- publiko ali sistem proporcne re- prezentacije. Ako monarhisti iz- vedejo svoj puč, tedaj se grške gore izpremene v strelake jarke.

VACIRCA SE SKLICUJE NA PRA- VO PREGANJANEGA IZGNANCA

Mussolini mu je vzel italijansko državljanstvo in konfisciral njegov imetek. — Zdaj je do- ločen za deportacijo iz Ame- rike. — Kam?

Washington, D. C. — Vin- cenzo Vacirca, bivši italijanski poslanec v italijanskem parla- mentu, prijatelj umorjenega državnega poalca Matteotti- ja in urednik socialističnega li- sta v Italiji, se je sklical na pravo preganjanega izgnanca v Ameriki. Določen je bil za de- portacijo, ker je čas za njegov začasni obisk v Ameriki pote- kl, in tako je Vacirca prišel s svojim odvetoikom pred odbor za revkiranje imigracije v Washingtonu, da dokaže, da on nima državljanstva v njegovi rojstni deželi in da ga fašisti mogoče umore na povelje Mus- solinija, ako ga pošljejo v Ita- lijo.

Njegova lastna izjava o nje- govem položaju pravi:

"Jaz nimam legalne pravice iti kam, ker ne spadam v nobe- no deželo. Združene države smatram kot svojo drugo do- movino. Moji otroci, dve hčer- ki, ena stara 9, druga 10, sta rojeni Američanki. V imenu pravice, po kateri ima vsak člo- vek pravico živeti nekje, vpra- šam za privilegij, da se mi do- voli ostati tukaj z mojo ženo in otroci, dokler izpremenba ne odpravi sedanjih preganjanj in mi nova vlada ne vrne zopet

mojega italijanskega državljan- stva.

Oficijelno glasilo italijanske vlade z dne 7. aprila 1926 je priložilo dekret v imenu kralja Viktor Emanuela in Mussolini- ja, ki tvorita in predstavljata sedanjo italijansko vlado, ki razglasa, da se Vacircu vzame italijansko državljanstvo in za- pleti ves njegov imetek v Ita- liji.

Vacirca je predložil original tega dekreta, vrh tega pa še list "Popolo D'Italia", fašistovski list, katerega urejuje Mussoli- nijev brat, ki je priobčil uvod- nik, v katerem apelira na fa- šiste, da naj obesijo Vacirca na svetilniški drog. Jezik v tem članku, v katerem napada Va- circa, je tako sirov in nizek, da se ne more preložiti v kateri drug jezik. Take besede se ra- bijo le v hilaš sramote in v najnižjih človeških nizeh.

Bivši italijanski poslanec ni- ma potnega lista. Ako ga de- portirajo ameriške oblasti v Švico, tedaj ga mogoče švicar- ske oblasti izroče Mussoliniju. Kaj ga čaka v Italiji, pa lahko vsak pameten človek ugane. Minil bo teden, preden bo od- bor podal odlok. Ameriška jav- nost se je pričela interesirati za stvar, ki je postala veliko bolj važna, kot je bil dogodek, ko je javno mnenje preprečilo, da Elihu Root ni izročil izgnanca Rudovitza in Pourena carskim krvnikom pred dvajsetimi leti.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se na vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cileiro \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inostranstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s Redom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

188

Datum v oklepaju n. pr. (Aug. 31, 1926) poleg našega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

ALI JE DELAVEC SREDNJEVEŠKI TLAČAN, ALI SVOBODEN DELAVEC, KI IMA USTAVNE PRAVICE?

Ustava Združenih držav prizna svobodo tiska, svobodo govora, svobodo zborovanja in združevanja. O tem ni dvoma! Ta garancija je v ustavi tako jasno in določno zapisana, da je nepotrebno, da je človek jurist, pa jo razume.

Nikjer v ustavi ni zapisano, da delavci niso državljani. Ako tega ni zapisanega, tedaj imajo delavci tiste pravice kot jih imajo drugi sloji, ki živijo v Združenih državah. To je tako razumljivo, kakor da je enkrat ena in ena in ne dve!

Najdejo se pa sodniki, ki ustavo razlagajo po svoje in delajo razliko med delavci in podjetniki. Jasno je, da delavec ni kot nekdanji suženj ali pa tlačan privezan na posestvo svojega gospodarja. Suženj ni smel zapustiti posestva brez gospodarjevega dovoljenja. Tako tudi tlačan ni smel zapustiti posestva fevdnega gospoda brez njegovega dovoljenja. Ampak delavec lahko zapusti podjetnika, kadar hoče in ob vsakem času. Nobena postava ne zapoveduje delavcu, da bi delal pri enem gospodarju ves čas svojega življenja in bi si ne smel polaskati drugega gospodarja. Tudi vzroki, zaradi katerih delavec lahko zapusti podjetnika, niso nikjer povedani v postavi. Delavcu je svobodno, da delodajalcu ali podjetniku pove vzrok, zakaj ne mara več delati zanj, ali ga pa lahko pri drži zase. Delavci lahko pustijo delo posamič ali pa v skupinah ali pa vsi hkratu. Ravno tako lahko eden vpraša za delo, v skupinah ali pa vsi hkratu. Nobena postava ne določa ničesar o tem, ker je nemogoče sprejeti take postavbe, ker bi bile protiusstavne. Take postavbe bi bile proti svobodi govora, svobodi tiska, svobodi zborovanja in svobodi združevanja. In ker bi take postavbe ne soglašale z ustavi zajamčenimi pravicami, bi bile protiusstavne.

Najdejo se pa sodniki, ki mislijo, da so več kot postavodajni zbori, katerim je ustava dala moč, da delajo in sklepajo postavbe v smislu ustave. Ti sodniki delajo izredne postavbe, katerim pravijo sodnijske prepovedi. Neki sodnik tam na vzhodu je izdal sodnijsko prepoved, v kateri prepoveduje delavcem v določenih tovarnah prigravljati neorganiziranim tovaršem, da se organizirajo. Drugi sodnik tudi tam na vzhodu je proti 40,000 delavcem izdal tako strogo sodnijsko prepoved, da jo kršijo, ako pišejo v svojem strokovnem glasilu o stavki.

Izdajanje takih sodnijskih prepovedi ob času sporov v industriji je uzurpiranje zakonodajne moči po sodnikih. Ustava jim ne daje nobene pravice do uzurpiranja take moči, za to so take sodnijske prepovedi neveljavne.

Veliko se je pisalo in sklepalo v zakonodajnih zborih o izdajanju sodnijskih prepovedi ob času sporov v industriji. Sprejeti so bili zakoni, ki bi preprečili take izraževanje sodnijskih prepovedi v korist podjetniškega razreda. Ampak dozdaj je bilo malo uspeha, kajti te postavbe ne določajo kazni za sodnike, ki zlorabijo svojo sodnijsko moč.

Organizirano delavstvo bo moralo zahtevati, da se sodniki, ki zlorabijo sodnijske prepovedi v korist podjetniškega razreda ob času industrijskih sporov, kaznujejo takoj z odstavitvijo in zaporom po dokazani krivdi.

Taka določba bi morala veljati tudi za one sodnike, ki prikrajšajo del državljanov ali posameznega državljan na pravicah, ki jih garantira ustava.

Kadar bodo sprejete enake ali slične postavbe, tedaj smejo delavci upati, da ne bodo sodniki izdajali sodnijskih prepovedi, ki so protiusstavne. Delavcem ne bo treba hoditi dolge sodnijske poti, da bodo protiusstavne sodnijske prepovedi razveljavljene na višjem sodišču, ker sodniki ne bodo več izdajali takih sodnijskih prepovedi, ki ne soglašajo z ustavo.

Oropanje državljanov ustavno zajamčenih pravic, je velike večji zločin, kot pa tatvina ali goljufija. Ustava je temeljni zakon države, na podlagi katere so izdelani drugi zakoni. In kdor oropa državljanov za v ustavi za-

jamčene pravice, ga je okradel za njegovo prvenstvo. Vse premalo se naglašalo, da je ustava prva med zakoni in da nato pridejo šele drugi zakoni. To je varok, da je tako malo spoštovanja do ustave.

SLIKE IZ NASELBIN

Opis naselbine; apel na poštenje članstva.

Renton, Washington. — Mesto Renton je oddaljeno od Seattle dvajset milj. Malo je napram Seattle, temu največjemu in najbogatejšemu mestu v državi Washington, kjer si lačni delavci želijo glad s sprejeto po tlakovanih ulicah. Renton, dasi šteje komaj šest tisoč prebivalcev, je prijazen kraj na lepi zeleni ravnini. Kakih trideset do štirideset milj okoli Rentona se razprostirajo krasne farme, na katerih se največ pečejo s kiviore, katera je najbolj dobičkonosna. Mleko in smetana se lahko prodaja po visoki ceni. Raste tukaj vse razen pomaranč, limon, fig in alčnih južnih sadov. Imamo jabolka, hruške, češnje, ki so leto tako obrodile, da jih farmer skoraj ne more prodati za nobeno ceno. Wenatchee je smatran kraj po najboljših jabolkih. Tam je vrhunski sadje in se brezkveč doba po dvesto dolarjev tona. Rad bi vedel, koliko mora pa čitatelj iz mesta plačati zanj.

V septembru smo, ko je največ gumenja. Tudi pri nas ga je veliko radi naklad pri asfaltu. Če pomislimo na to, da je organizacija ustanovljena zato, da zdravi bolnim pomagamo, razumemo, kaj je naša dolžnost, namreč da pranehamo z opravljanjem in namiselnim zabavljanjem. Več strpnosti je treba pri nas, več spoštovanja napram bližnjiku, pa bomo lažje nosili skupno breme. Dajmo pomagati si meni, jutri bom jaz tibi. Če ti ne bo treba pomoči, boš pa še bolj zadovoljen. Tako naj bo naše geslo. Nihče pa se ne, kdaj ga usoda doleti, zato je najboljšo, da se vsak zavaruje. Ko pomagamo svojemu bližnjemu, ne vržimo tega s mršavo, ampak z ljubeznijo. Bodimo bratje in sestre ne samo na papirju, temveč tudi v dejanju. Ne bodimo hinavci, ki gojijo svoji črti slavo na nje-nem grobu, dočim so v njenem življenju imeli zaprti uleze in kroge. Dolžnost naša je, pomagati drug drugemu v tem dolgotrajnem življenju, katerega na ta način najbolj ojačamo.

Remica je, da so tudi izkoriščevalci, ki hočejo živeti na račun splošnega članstva. Takim bi morali bratje posvetiti nekoliko več pozornosti, da ne bi izkoriščali jednote na nepošten način. Če se sam ne zaveda, kako aramotno je izkoriščati skupen aklaad s simulacijo, naj mu društveni odbor to dokaže in stopi na preste. Ako se to ne zadoštuje, naj ga pošlje k zdravniku v pričlo dveh ali treh članov in dvomi se pojasnijo.

Vesimmo za primer društvo št. 403 v Tacoma, Wahh. Kjer postojte take razmere, bo vsakdo priznal, da ni vse O. K. Člani društva mi niso dosti znani, bolj pa mi je znani družbeni zdravnik dr. Bovles. Pomagam od tedaj, ko smo bili v Black Diamondu. On je zelo prijazen človek in dovolj bolniku marljiv.

V takih slučajih je največ ležanje na društvenih uradnikih in na bolniških obiskovalcih. Pri teh pa včasih pomaga konzec rozinovega, pa gre vse gladko.

Brezvestnosti se dobe povod. Takim ni nič mar, če mora njih sotrpni odtrgati dolar od ust svoje družine ter ga mora podeliti njemu kot namisljenemu bolniku, da lahko doma lenobo pase. Vsek mal prehlad, vsek shodilja je dobrodošel povod, da se nepridiprav vpiše na bolniško listo.

V takih slučajih bi se ne smeli očitati na nobeno sorodstvo ali prijateljstvo, ampak smatrati vse enake za plačevanje in za prejemanje. Najboljši piznik nas vseh naj bo naša vest. Bodimo pošten in dobili bomo vse, kar nam gre.

Brataki pozdrav. — J. Plavec, član društva št. 277.

Agitirajte za "Prosveto"!

Slovenski dom v St. Louisu.

St. Louis, Mo. — V St. Louisu

Je precej Slovencev, toda nihče neče poročati, kako se imamo. Tukajšnji Slovenci so se nekoliko predramili in zdaj mislimo ustanoviti Slovenski narodni dom. Dosti jih je še, ki nočejo araven, pač pa se norčujejo, češ, da iz tega ne bo nič. Moramo se zbrati, če hočemo kaj doseči. Zato tudi imamo vsaki mesec enkrat seje. Zakaj tisti, ki ugovarjajo, nočejo priti araven na seje, da bi debatirali in pokazali svojo dobro voljo za slovenski dom.

Dvorana je že kupljena, kakor mi je znano, namreč na Sedmi cesti. O tem bo še poročano pozneje.

Dela ni veliko tukaj, vendar ne vidim nikogar brez dela, ker se daj so slasti zaposleni po cestah. Tudi električne napeljave podaljšujejo. Vreme ni nič kaj pri- d. Včasih imamo do 95 ali celo 102 Fahrenheitov, a takoj pade dol na 78. Nalivov nimamo dosti, pač pa bolj lahko delevje.

Anton Gorovec iz Springfielda se je menda pošalil, ko je zapisal, da so nalivov krive radio-postaje. Mislim, da radijo ne bo imel opravka s vremenom, ker če bi bilo to, bi tudi v starem kraju radio škodoval. Pisali so mi iz domovine, da so imeli veliko poplavo v Karolovu, kjer so se morali kar na čolnih prevažati po cestah. Mesto je tam podobno. Ali jim je tudi tam škodoval radijo?

Navezadnje bodo le solinčne pape tega krive. Znanstveniki odključujejo, da za sto let ne bo več takih vremenskih nepravil kakor so zdajne čase. Potem pa bo zopet lilo in treskalo. Kdor bo došivel, bo še vedel, koliko so se slagali. — Martin Petrovič.

Male luči na klevelandke zaspanost in drugo.

Cleveland, Ohio. — Minilo je štirj meseci, odkar sam zapustil Zpadno Virginijo in se preselil v slovenski Cleveland. Odsel sem, ko nam je Elm Grove Coal Co. napovedala, da bo prišla obratovati svoje rudnike po plačlini. Letvici iz leta 1917. Prvo je odprla rudnik št. 8, s katerim pa je imela malo sreče. Starih delavcev ni mogla dobiti za neunjsko delo, zato je prišla uvažati zamorca in večinoma samo take, ki niso še nikoli videli rudnika od znotraj. En teden jih je bilo v rudnik kakih trideset, a premoga ni bilo na površje. Kaj so počeli, vedo sami. Ker pa imela kompanija dosti denarja za stavkoke in razbijalce delavskih organizacij, je najela še celo armado zamorcev, da je z njimi napolnila vsak prostor v rudniku.

Rojaki po naprednih naselbinah si predstavljajo, da morajo klevelandski Slovenci imeti močne napredne politične organizacije, ker jih je toliko skupaj. Lahko bi jih slovenski Klevelandčani imeli, če bi se zavedali svojih delavskih dolžnosti, ampak je ravno obratno. Imamo dva kluba, ki spadata k J. S. Z. Klub št. 27 šteje 60, št. 49 pa okoli 30 članov. To ti je "napredek" pri tolikem številu Slovencev!

Nikdar ne bom posobil letošnjega prvega majnika, katerega sta proslavila oba kluba skupaj. Premislite, kako velika udeležba je bila — celih devdeset ljudi se je svedelo, da je delavski praznik. Zato pa ni ču- da, če nas kapitalist tako brez ovir drži na vrvi, ker nočemo skupaj, da bi se pogovorili o svojih pravicah in delovali za to, da jih dosežemo. Rajši tavamo v temi kakor da bi skušali slediti luči, da bi nam bilo mogoče kdaj obratovati s izkoriščevalci.

Meseca novembra se bodo vršile volitve. Socialisti smo se potrudili s pobiranjem podpisov, da smo dosegli socialistično volilno listo. Delavci, ki so državljan, pa je dolžnost, da volijo socialistične kandidate. Svetujemo rojakom, da pristopite k nam in sodelujete s nami. To bo pomagalo, da se prej uredi- eljo naše delavstva po boljši bodočnosti.

Dne 8. oktobra bo socialistični klub št. 27 priredil dramatizirano Cankarjevo studijo "Flapec Jernej in njegova pravica". Drama je vsekozi zanimiva in bi ne smeli izostati od prireditve noben rojak. Vsi na igro dne 8. oktobra. — Louis Zorka.

Kdaj postavijo Slovenci svoj dom v Sharonu?

Sharon, Pa. — Kot je bilo v listih poročano, je bil dne 6. septembra krasen dan za slovensko naselbino v Farrellu, ko je bil odprt Slovenski delavski dom. Prisostvovalo je veliko društev in posameznih rojakov iz bližnjih in daljnih naselbin. Udeležilo se je korporativno tudi naše najbližje društvo št. 31 v Sharonu in je prispevalo domu vsote \$80. Društva so se pomoci vsa odvala in pomagala finančno, da se dom takoj postavi na trdnosne glede gmočnih sredstev. Zdaj moramo prislati, da ima slovenska naselbina v Farrellu svoj krasen delavski dom.

Kaj pa mi na severu v Sharonu? Ali se ne bomo tudi mi predramili in bomo še vedno be- redili okoli za prostor, v katerem obdržavamo svoje seje in prijemamo veselice? Če zdaj kaj napravimo v korist društva ter nam preostane kak cent, da moramo dati za najemino.

Tudi naše društvo št. 31 raste in šteje sedaj v obeh oddelkih 76 članov. V bodoče bomo morali dobiti prostor, kateri bo primeren za zborovanje. Poprimimo se torej skupno dela in vztrajajmo! Bodimo vsi optimisti! Na ta način bomo sigurno vsi prišli do potrebnega skupnega doma. Potrebno je, da se še kdo oglasi glede doma v naši naselbini.

Brataki pozdrav. — Član društva št. 31.

S pota.

Trinideset let že pišem dopise v slovenske časopise. V tem času sam prišel do zaključka, da si človek nakopije so- vlašnikov, če piše resnico, a obenem pa tudi dobi prijatelj- stvo tistih, ki odobravajo resni- co v javnosti. Kdo naj ustreže vsakemu? Kdor hoče ustrezati takim, ki se boje resnice, avo- bodno mi, saj čitatelj ga sami obsodijo. Nekateri so tudi hu- di, če jih ne hvalimo v listih, kar pa je nemogoče, ako hvale ne zaslužio. Kdo bi hvalil hi- navca in lupeža? Tisti, ki je sam vse to. Kdo bi hvalil tudi tiste, katerim edino stremije- nje je po denarju, ne glede na to, kako so prizadeti njih bližnji in so poleg tega še tako ne- poštteni, da se ponajajo s svojo dobroto? Kdo bi hvalil take, ki so prav aglini za eno stran, to- da, ko tam ne dobe tega, kar želijo, prenečijo na drugo stran in napadajo prvo? Slava takih je jara, zakaj bi jih torej hvalili! Kdo bi tudi hvalil take, ki v stramljenju za svojimi ci- lji ne gledajo na sredstva in u- bljejo človeka, ki jim je napoti? Ko ga ubijejo, pa mu hinavsko položijo vane na grob. Ti so slabši kot na cesti predeči to- lovaži.

Zadnjih dvanajst let se mi je večkrat prigodilo, da sem bil krivično napaden s lažmi. To je slasti vrtil Tone Grdina, sedanjí predsednik katoliške jednote in njegov pajdaš Kazimir Zakraj- sek ter par drugih. Leta 1925 v začetku novembra, ko je Ka- zimirjev list zopet pričel bruhati laži, razglaseže se pred dvana- stimi leti od Tona Grdina, se je torej obnovila gonja proti meni. Opozoril sem neznančaje- še pismeno, v koliko škodo je njih gonja katoliški jednoti ter če vedo za kak moj zločin, naj nastopijo, kakor nastopi vsak pošten državljan. Mesto odgo- vora me je Kazimir zatolil, češ, duhovne napada. Tone Grdina pa je dalje silil blato napadov in laži, samo zato, ker sem mu odgovoril, naj mi svojih oseb- nih intrig ne piše na stroške udov K. S. K. J.

Tone Grdina je v Evelethu, Minn., najbolj pokazal, kak "resnicoljub" je. Udril je po S. N. P. J. in njene člane imenoval rdečkarje in odpadnike. Ljudstvu se je pristudilo gro- napadanje in kar trumoma je započele dvorane, v kateri je hlapcev blati pošteno organizi-

cijo in pošteno članstvo. Ker mi niso hoteli dati zastave v roke pri S. N. P. J., pa je pu- stil in začel udrihati čeznje. Radoveden sem, ako bi Tone Grdina vzel v svoj pogrebni za- vod "rdečkarje".

Kasneje objavim pismo, iz katerega bo razvidno, kaj vse je Grdina stikal po Minnesoti. Pri kozarcu je modroval in tuhtal, kako dobi v roke zastavo delav- ske organizacije. Pri vsem tem pa vdove in sirote pri K. S. K. J. zastoji pošiljajo pro- snje za pomoč. Res bi mi lahko kdo ugovarjal, da organizacija nima v pravihli take podpore, toda rad bi vedel, kje je v pra- vihli organizacije zapisano, da dajo za slavošpeve posameznik- kem in za dobro postrebo ljud- kem, h katerim je čistilneposel delal izlete po Ameriki in v sta- rem kraju? Kje je v pravihli na- pisano, da se izdajo ogromna darila krščanom, ki je le na škodo K. S. K. J. in kateremu niso prav nič pri arcu sirote? Za prošnje revnih članov, ki so prišli na konvencijo, ni bilo nič, kar je "proti pravilom".

Če bi bila katoliška jednota res dobrodušna, bi bila dala ti- stih \$1500 v sklad s onemogli svoje člate. Ključna taka sla- va, ki mora biti pripisana do- zadnje izustene frase. Tone Grdina, predsednik K. S. K. J. je opetovano pokazal, da mu je le za trgovino.

Zdaj me naj pa predsednik še pride v glasilo na stroške članov K. S. K. J. hinavsko ponavl- naj gram delat pokoro v Rim! Na koncu svojega dopisa naj pa zopet pobožno zapise, da pripo- roča svojo trgovino! — Matija Pogorelec.

ZDRAVSTVO

Močnata hrana ubija ljudi, pravi zdravnik.

Chicago. — Dr. Oscar Jones iz Indianapolis je v četrtek zvečer na zborovanju Američke zveze za medicinsko-finčno raz- lakovanje, ki se vrši v Congress hotelu, poročal, da devadeset odstotkov ljudi umre prezgodaj valed prekomernega uživanja škrobne hrane. To so jedila iz moke. V zrnju vsake vrste je največ škroba. Človek mora je- štji manj škrobne hrane in več sadja, pa bo zdrav in dolgo bo živel, je rekel dr. Jones.

Govornik je primerjal slove- ško telo kadi, katere vsebina ne- prenehoma fermentira. Kadar pride preveč škroba v "kad", se fermentiranje ustavlja in vse to- lo je paralizirano. Ako se to ved- no ponavlja, človek oslabi in podleže prvi težji bolezni.

DELAVSKE NOVICE

Indelovalci straje v New Yorku so izprli.

New York. — (F. P.) — De- lavci, ki so bili zaposleni pri iz- delavi straje, so bili odpušteni, ker niso hoteli sprejeti znižanje mezde za 16%. Unija, ki spada pod Amalgamated Clothing Workers, se je pripravila, da spremeni izprte v stavko, da- bolj močno organizira unijo in da tako prisili kompanije, da- ustreže zahtevam. Unijaki urad- niki prekačujejo, da se bo po- vrnilo kakih 60% delavcev na- delo, kakor hitro bo unija podp- lasla pogodbo s delodajalci, ki so obljubili, da bodo dal indelati vsa dela samo v unijske delav- nice. Unija je tudi proti podal- janju kontraktov, kar to zelo- slabo vpliva na standard drugih delavcev v tej industriji.

Senator Willis se je poslužil pri- ležnosti.

Washington. — (F. P.) — Zato- ker je organizirano delavstvo izjavilo, da bo nastopilo proti demokratičnemu kandidatu, biv- šemu senatorju Pomeru, je senator Willis iz Ohija takoj na- znanil v Bell hiši, da bo njego- va ponovna izvolitev pomenila toliko kolikor če bi država Ohio indorsirala Coolidgea.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

West Newton, Pa. — Razpra- va o iniciativni društev št. 64 in 397 je bila končana še zadnji mesec, zato moramo vsa prispe- vka oddati. — Pozdrav!

Punahua, W. Va. — Dopis brez podpisa ne priobčimo.

ZARKOMET

Res je!

President Coolidge je rekel te dni v razgovoru s nekim puritan- cem, da svet napreduje.

Ker svet napreduje, bo imela Amerika prejalšej boljšega predsednika.

Koliko dokazov je še treba?

Dajstvo, da se je več kot po- lovinca Američanov navduševa- la za dva pretepača, ki sta se pred več kot stotino gledalci pretepla v Philadelphiji, je do- volj lep dokaz, da je človek krv- ni sorodnik opic in četrtonož- cov. Še več! Dokaz je, da pri- dvih tretjinah človeštva žival- ski instinkti še prevladujejo nad vsami drugimi.

Fovršen človek je še vedno bližje živalim kot pravemu člo- veku. Minavaj, ki to zanikajo, posnemajo listce!

Vajna poročila.

Američki listi neodolgo poro- čajo, da si je rumunska kraljica dala očrtnati las in zdaj ima dolge frizuro. To je baje stori- la, da bo izgledala bolj moder- na, ko pride to jesen v Ameriko.

Upamo, da kraljica ne naredi kakšne neumnosti, ko pride v New York letna hvale in rekla- ma. Lahko se zgodi, da si od- vese krilo na zadnji plati — in američki listi bi potem znoreli samega hvalisanja take demo- kracije.

Kadar pride vročica

Lipa narodov se to jesen do- bro počuti. Je zdrava. Joj, to bo spet stokanja, kadar ponov- no oboli!

Revivalizem.

Govornik: Na Angliškem so socialisti, v Nemčiji so sociali- sti, v Franciji, Avstriji in na Ruškem so socialisti; celo v E- giptu in na Kitajskem so. Sa- mo v Ameriki — samo v Ame- riki smo lahko bres njih. Za- kaj? Zato, ker tukaj je svobo- da. Svoboda je, dragi moji, svoboda! In če komu ni prav, mu rečemo, naj ga vrag nese drugam

Popolnost ni.

Ali je kaj na svetu in v vse- mirju perfektnega? Nič. Per- fektnosti ni. Popolnost je dovr- šenost, dovršenost je konec in konec je smrt. Vse, kar živi, ni in ne more biti perfektno.

Sebojganatka.

Tako se dere, dere naš črni vran: Kral, kral, kral!

Tako se pere, pere naš črni vran: Sra, sra, sra, sra!

Tako ga šere, šere naš črni vran: Gr-gra, gr-gra, gr-gra!

Rdeča mandura.

Napoved jamest.

Lovska sezona je odprta. Ne- ki farmer je še ustrelil svojega alna. Zverine poblijo zverli.

Prisiljena kritika.

Conjenti K. T. B.! Neki do- pisnik se pritožuje v Prosveti, da nekateri dopisi ne delajo časti collinwoodski naselbini. Ali se čuti prisadnega? Kle- rikalni blok in dom eta na Hol- mes cesti. To se ni vse nasel- bina. Čast naselbine torej ne trpi. Ali je dopisnikova čast na Holmes cesti? Če je, naj jo u- makne in kritika bo dobrodo- la. — Rdečkar iz Collinwooda: K. T. B.

Roparji takinja avstrirani.

New York. — (F. P.) — Pri- tožbe, ki so prihajale od več kot ducata taksi soferjev, so povzo- čile, da se je podvzelo korake- ter da so našli prave tatove, ki so kradli in ropali vse taksi de- lavce. Napadalcu so se posluša- vali noža in po dolgih sleznih drogav, da so isliili denar od svojih črtic, ki so jim pobrali vse njih ter kompanijski zaslu- sek.

NAROČITE SI ENJICO

"Američki Sloveni"

Emigrantska unija **v Ohiju v nevarnosti**

Nelsonville, O. — (FP) — V Ohiju je v južnem Ohiju je 25 premo-garjev, ki si služijo kruha v rovi. Toda samo tisoč jih je sedaj zaposlenih v rovi. In še od teh jih dela malo šteto po pet ali šest dni v tednu. Najmanj štiri teh premo-garjev se šteje za nezaposlene, ako delajo le po eden dni v tednu.

Hocking dolina spada pod 6. distrikt United Mine Workers, kjer na tisoče manjnarjev kopajo ali nakladajo premoga na tri leta. Menda ni premo-garja, ki ne bi delal v Hocking dolini. Unijaka je bila vstanu prepričati manjkanja v tem okrožju. To je bilo tamkajšnja situacija, ki je bila slabša kot katere koli v Americi. K večjem se jim o- pomoč od unije po tri do- na teden ali pa še manj. Tudi ta mala podpora ni go- . Kakor izgleda, se tega ne- prekli. In to se obeta de- v dolini, kjer je bila po- na unija United Mine Work- of Americe.

Premogovniški baroni, ki ope- rove unijško, a so ob vsa- pripravljeni zavreči u- , so se namenili in zakleli, uni- v tej dolini unijo. Pre- zimo so na vse načine po- ali preganiti unijo iz Pome- Benda. To zimo pa imajo v- , da se jim to prav goto- . Še sedaj je Pitts- Coal kompanija, ki je u- v Pomeroyju, odprla ro- Hocking dolini. Družba je v ta- nem importirala 25 stavkoka- , toda unijški delavci so jih- potu pristregli ter jim za- prišli pri čisti delom. V bli- Bellaira v Ohiju, ki se naha- ob Ohio reki, so tamkajšnji- mogarji dobili delo v bližni- larske industrije. Drugače- je v Hocking dolini, kjer ni- te prilagoditve in kjer morajo- zaposleni premo-garji biti od- ni od par opekaren, da si vsaj- olajšajo njih bedno stanje- . Tudi pomistranski zaslužki- .

Iz Cambrida poročajo, da je tam izmed devet tisoč premo- garjev samo dva tisoč in pol za- poslenih, medtem ko poročajo iz Hocking doline, ki šteje 11 ti- soč članov, da ima zaposlenih i- sto število. V Pomeroyju jih dela le par sto izmed več tisoč. V nekaterih krajih se je pričelo boljše delati, to pa radi angle- ške premo-garske stavke. Pa tudi domača zahteva je sedaj na zi- mo večja. Toda kakor hitro se bo končala britska stavka, te- da pa bo še slabše za premo- garje v Hocking dolini.

Pol milijona dolarjev je bilo poslanih v zadnjih dveh letih v Cambridge distrikt, kot pomoč stavkarjem od strani unije. Med- tem pa je bilo poslanih približno en milijon dolarjev v Hocking dolino, ki so bili razdeljeni med družine stavkarjev. Vsak premo- gar prejme po dva dolarja na teden, poleg tega pa dobi še 50 centov za svoja žena in 25 cen- tov za vsakega otroka. Da pa unija še boljše pomaga stav- karjem, je preteklo zimo odprla svoje prodajalne, kjer je pro- dajala hrano in druge potreb- ščine po zelo nizkih cenah. Toda za to zimo pa bo to delo moralo vršiti delavstvo iz Clevelanda. Toleda in drugih ohijjskih mest. Pošiljati bodo morali obleko in hrano ali pa denar, ako se žel, da se jim ohrani njih unija. To je potrebno, ker unija je iz- črpana že vse svoje vire. Delav- stvo vseh ohijjskih mest bo mo- ralo prisločiti na pomoč tem tr- pinom, da ne pomrznejo in po- mro od gladi. To je tudi dol- nost vsakega zavednega delav- ca, da pomaga svojim bratom de- lavcem na stavki v premo-gar- skih distriktih. Vsakdo bi se moral zavetati svoje dolžnosti, ki jo ima do teh trpinčenih pre- mogarjev, ki jih premogovniški baroni tlačijo k tlom dovolj dol- go.

Statističar govori **o depresiji in o de-** **lavskih problemih**

Napoveduje depresijo po treh le- tih "prosperitete". Tega mne- nja je statističar Babson.

Chicago. — (FP) — Večina a- meriškega ljudstva živi v na- mišljenem paradizu. Tudi ljudje se pa lahko prebude vsak čas. Tako pravi Babson, ki je na čelu Babsonovega statistič- nega urada. Tako je tudi pove- dal narodni konferenci biznis- manov, ki se je obdržavala na Wellesley Hills. Babson je napo- vedoval še za dve ali tri leta "prosperitete", ki ji bo sledila depresija in mogoče tudi panika.

Depresija bo sledila današnji trgovini, ki se vrši na obro- ke, ki se je razvila čez vsa- ko mero in ki se je vesela v trgovino kakor rak. Druge vzro- ke depresije je Babson navedel kot inozemsko situacijo in pa fakt, da se je blagovni proizvod tako razvil, da presega vse do- sedanje kapacitete proizvodov in industrijah čez mero, da bi se moglo vse to spraviti na trg ter dobiti konzumente za tako veli- ke zaloge blaga.

"Delavstvo je večinoma," pravi Babson, "mirno in zadovolj- no, izvzemši par desperatnih stavkajočih skupin. Radi neus- pešne železničarske stavke pred dvema leti in pa premo-gar- ske stavke tu in v Angliji, je u- nijsko delavstvo v splošnem še precej mirno. Članstvo v Ame- riški delavski federaciji se je zmanjšalo in nekateri važni de- lavski vodje so pustili svoja me- sta in so šli k privatnim intere- som. Toda kljub tem dejstvom ne smemo misliti, da so se dogo- dila kakne trajne spremembe. Delavski problemi bodo vedno med nami. Narod bi ne napredo- val, ako bi bilo njegovo ljudstvo zadovoljno z njihovo usodo."

Zaposlenost v Illinoiskih to- varnah kaže še precejšnjo sta- bilnost zadnjih sedem mesecev in je za en odstotek nad ono iz leta 1922. Toda poročilo držav- nega delavskega departmanta za avgust kaže znižanje za pol od- stotka od meseca julija. Zapo- senost v avgustu je bila za en odstotek nižja kot pa meseca marca t. l. a vaeeno za pet od- stotkov nad ono lanskega leta v avgustu.

Situacija na premo-govnem po- lju je boljša kot je bila, kot pra- vi poročilo. Poročilo za julij pravi, da se je ponovno odprlo 11 rovo in da je bila produkc- ja zopet nad en milijon ton na teden. Za mesec avgust je bilo za dvanašest odstotkov več de- lavcev zaposlenih v rovih v Illi- noisu kot pa meseca julija. Pro- dukcija premoga se je zvišala nad ono v Kentuckyju. In to pr- vi v dolgi dobi. Toda državni delavski departmant pa kljub te- mu poroča, da so premo-garji vedno na slabem in še celo na slabšem kot so pa bili lanskega leta v avgustu.

V Illinoisu je bilo število de- lavcev vedno večje kot pa zahte- va delodajalcev. Ako je bila za- hteva dela za 100 delavcev, se jih je vedno prijavilo od tride- set do štirideset več kot so jih bili vstanu zaposliti. Povpreč- na tedenska meza je bila v av- gustu za dolar višja kot pa lan- skega leta v istem času. Lani je bila \$27.92, letos pa \$28.90.

Kot poroča industrialni komi- sar Hamilton za državo New York, je bilo v tej državi meseca avgusta ustavljenovo ve- dno večje brezdelje ter je dose- glo višino, ki je bila lanskega le- ta v tem mescu. Toda nezapo- senost pa je še vedno za šest od- stotkov nižja oni za mesec mar- c t. l.

Finančni piratje **dobivajo bogat plen** (F. P.)

Zvezni rezervni odbor je ob- javil zanimive podatke, ki nam povedo o bogatem plenu, ki ga prejemo na leto združene banke. To poročilo se nanaša na lansko leto. Čisti dobiček, ki so ga imele te banke lanskega leta, znaša \$419,404,000. Z dru- gim besedami povedano — so imele te banke celih 58 milio- nov dolarjev več dobička, kot pa so ga imele leta 1924.

Profit teh bank, ki so ga ime- le te banke lansko leto, bi zado- stoval, da se bi lahko preživelo nič manj kot 300,000 delavskih družin, ali približno en milijon in pol ljudi, ako računamo to po industrialnem konferenčnem odboru. Ta dobiček jim je dal devet odstotne obresti na vlo- ženi kapital, ki znaša skoro pet milijard dolarjev. Ako se računa celotni kapital, tedaj bi znašali ti profiti 20%. Lastni- ki teh bank dobe eno celo peti- no svojega kapitala v enem sa- mem letu.

V lanskem letu so te banke iz- plačale v gotovini skupnih di- vidend za \$272,686,000. To re- prezentira povratek za približ- no 3% na vplačani kapital. O- stalih \$146,798,000 letnih pro- fitov pa je šlo v priblike in pa v nerazdeljene profite.

Newyorške banke so imele največ dobička od vloženega skupnega kapitala. Philadel- phijske banke so bile na drugem mestu, a so bile prve v dobič- kih, ki so jih dobile od kapitala, ki je bil naložen v gotovini.

Profiti federalnih rezervnih bank za leto 1925 so tu nave- deni po okrožjih v dolarjih in v procentih od kapitala:

Dobički federalnih rezervnih bank po okrožjih za l. 1925	Vredn.	Odstotki
Boston	\$ 25,744,000	17.7%
New York	145,899,000	27.8
Philadelphia	44,697,000	25.9
Cleveland	44,228,000	26.8
Richmond, Va.	15,099,000	14.1
Atlanta	18,440,000	19.8
Chicago	66,891,000	18.8
St. Louis	16,901,000	13.3
Minneapolis	4,950,000	7.8
Kansas City	7,601,000	8.1
Dallas	10,444,000	12.8
San Francisco	27,229,000	17.7

Največji bančni profiti grede v industrialna središča vzhodno od reke Mississippi. Newyor- ške banke pograbbijo 33% vseh profitov, ki grede v tepe več kot 8,000 članom federalnega rezerv- nega sistema. New York in Chi- cago imata 48% vseh dobičkov, ako pa vključimo zraven še Cle- veland in Philadelphia, tedaj pa naraste ta dobiček za celih 70%.

Newyorške banke kažejo ako- ro enak dobiček od kapitala, ki ga imajo naloženega. Prva na- rodna banka, ki je v zvezi z Morganovimi interesi, prikazuje 14% dobička za leto, ki se kon- ča 30. junija 1925. Dve drugi banke in trust kompaniji nazna- njati dobiček, ki je znašal prek 100%. So pa še druge, ki so i- mele prav mastne dobičke za

Vesti iz Jugoslavavije

EKSPLOATACIJA RUDAR- JEVA.

2000 rudarjev na cesti. — Pred popolno obustavitvijo dela? Vlada tira delavstvo v obup.

Nekaj nečuvenga se godi da- nes v Sloveniji z rudarji. Trbo- veljska premo-gopkopna družba je že odpustila par tisoč rudarjev in sedaj jih hoče odpustiti še več, češ, da je država nenadoma odpovedala privatnim rudnikom vse dobave. — In Trb. premo- gopkopna družba je sedaj kakor usta- vila delo svojih obratov in od- puščenih delavci so prišli ob po- slednji, že itak do skrajnosti skrečni zaslužek.

Trboveljski družbi ta nenad- na odpoved dobav ni pač prišla povsem prav, toda še manj prav je to prišlo delavstvu, ki je bilo vrženo v trenutku "en masse" na cesto. Kajti naj bodo speku- lacije te katastrofalne vladne odredbe, ki je v hipu in abso- lutno nepričakovano postavila na glavo vsi premo-govni in- dustriji v državi, je občutilo najprej naše rudarsko delav- stvo, ki je mesto plače, dobilo — odpoved. Trboveljski družbi sami ne bo treba zaradi te usta- vite ravno takoj stradati, pač pa že stradajo — in kako! — naši ubogi, že nekaj let doslov- no na križ pribiti rudarji. S tem svojim v nobenem pogledu u- pravičljivim korakom je vlada zadela v prvi vrsti naše delav- stvo, mu odvzela možnost ob- stanka, kratkoma uničila. Iz- govor, da bo vlada raspisala li- citacijo in dobavo premoga za držav. železnice oddala najniž- jemu ponudniku, ne opravičuje niti najmanj ta nenadni vladni korak. Če je vlada tudi imela to namero, bi jo bila lahko izvedla, ne da bi prej ustavila dobave. Raspisala bi licitacijo in šele po izvršeni licitaciji eventualno od- ločila o odpovedi dobav, če bi jej cene res ne konventale. Toda v bajko, da gre vladi zato, da varčuje tudi pri dobavi premo- ga, ne verjamemo niti malo. Vse bolj verjamemo besedam neke znane politične osebnosti, ki je takorekoč del vlade in ki je iz- javila, da "tudi za tem druge stvari. Ni težko uganiti, kakšne so te druge stvari. Pod pretežno varčevanja se hoče pomagati gotovi kapitalistični skupini in strankam, ki tej skupini poma- gajo, da po cení zmonopolizirajo premo-govno industrijo — cene premoga bodo potem takšne, kakor bo ta skupina hotela, in ne kakor bi bilo v interesu državnega budžeta.

Te in take stvari so v tem slu- čaju pravzaprav po sredi in zato, da se spekulacija posreči, mora- jo trpeti kvevda naši delavci in ne stari ali novi delničarji pre- mogovnih družb, ki bodo znali svoje interese tako ali tako uve- ljaviti.

Postopanje vlade je tudi v tem primeru tako, da grše ne more biti. V dobi, ko je brezpo- senost itak velika, dela vlada sama na povečanju te brezposel- nosti, in še več: dela na gospo- darsko uničenje ene cele pokra- jine, to se pravi, predvsem na doslovno uničenje produktivnih slojev te pokrajine.

Prestrašna bi bila naša besed- a, ako bi hoteli spričo tega groznega dejstva povedati kar naravnost, kar čutimo in s kakš- nimi sredstvi bi moralo delav- stvo na ta surovi napad na nje- govo bomo eksistenco odgovo- riti.

To delavstvo mora pokazati, preden pogine, da je v njem še volja do življenja in do akcije.

Delavska zbornica se je na iz- svoj kapital. Teh je največ seve- da v New Yorku in pa na vzhodu.

Banke kot so v Minneapolisu in drugih mestih v srednjem za- padu kažejo velike manjše do- bičke, ki dosežejo število ok- resti 8%. Isto je v Kansasu. Tu je ponovni dokaz, kako kapita- listični industrializem tira far- marstvo pod svoj jarem. Cen- trala vsa denarnega bogastva je seveda, kakor je razvidno iz gorajšnjega poročila, v vzhodnih državah.

redni seji upravnega sveta po- svetovala o položaju in sklenila intervenirati na merodajnih me- stih, obenem a to njeno akcijo se pa mora tudi razviti v javno- stni energična akcija in sicer ne samo v Sloveniji, nego v celi državi, začenši v Belgradu sa- mem, da se delavska solidarnost pokaže in da bo vlada vedela, da ne sme več brezbrilno preko iz- stradanih in izčrpanih delavskih trupel.

Umrl so meseca avgusta v mestu Celju: Lapornik Helena, mestna reva 84 let; Vegunt Ernest, delavec, 46 let; Homšak Josip, skladničnikov sin, 6 let. V javni bolnici: Rihel Miha, dnl- nar iz Cerkelj, 56 let; Kos Mari- ja, žena gimnazijanskega služite- lja iz Celja, 54 let; Miheljak Ju- rij, občinski revež od Sv. Javna na Sv. Gori, 61 let; Solin Josip, posestnik in gostilničar iz Za- gorja pri Šmarju pri Jelšah, 47 let; Kene Martin, plačilni nata- kar iz Rogaske Slatine, 36 let; Apih Franja, žena vpok. sod. oficijala iz Celja okolice, 62 let; Zupanc Marija, cestarjeva žena iz Celja okolice, 80 let; Pečovnik Urša, dnlarnica iz Toistega vrha, 38 let; Štamol Marija, ko- čijaževa žena iz Petrovč, 37 let; Sušnik Pavel, dnlar iz Sol- čave, 68 let; Planko Jurij, ob- činski revež iz Gomilkega, 70 let; Brusnjak Ivan, sejmaj iz Celja okolice, 68 let; Zeljković Jurij, redov 89 pp. iz Celja, 22 let; Zupanc Valentin, rudar iz Zabukovec, 60 let; Bilan Manda, sluškinja iz Celja, 51 let; Muzel Jakob, posestnik iz Nove cerkve; Ranner Neža, zasebnica iz Ce- lja, 71 let; Pobjlšaj Robert, otrok sluškinje iz Celja, 8 me- secev.

Bivališče pračloveka v Hrast- niku. V Hrastniku je prišel te dni vseučiliški profesor v pok- dr. Gorjanović-Kramberger iz Zagreba, čegar ime je znano v vseh znanstvenih krogih po od- kritju tika "krajinskoga" pračloveka. Dobil je namreč od ne- kega svojega prijatelja v Pra- gumi, v katerem mu sporoča, da je v Hrastniku starodavna jama, v kateri bi utegnilo biti bivališče pračloveka. Po konfe- renci s krajevnimi činitelji se naha- ja vpoštev prihajajoča ja- ma pri Rocklovem kamolomu. Stari ljudje se je še dobro spo- minjajo, ker so se često skrivali v njej. Jama je znana pod ime- nom "bambula". Vhod je še pre- cej zadelan. Kakor hitro bo vhod dovolj odprt, bo pričel g. pro- fesor z raziskovanjem.

Delavci avtomobilov zastavljali in hočejo unijo.

Elizabeth, N. Y. — (F. P.) — Štiri sto delavcev, ki so zaposle- ni pri Durant Motor kompaniji, je zastavljalo, ker jim kompa- nija neče priznati njih unije in ker zahtevajo boljše delavne razmere ter da se zopet zaposli- delu radi njih delovanja za or- ganiziranje. V tej Durantovi to- varni za avtomobile je zaposle- nih desettisoč delavcev, kadar je delo v polnem obratu.

Stavkarji piketirajo okoli to- varne ter nagovarjajo svoje tovarše, naj grejo na stavko iz simpatije ter da naj pristopijo v unijo. Njih unija je pridruže- na Ameriški delavski federaciji.

Ze par mesecev sem so delav- ci nabili po tovarni letake, ki so naznanjali potrebo organizacije, da se njih delavne razmere zboljšajo.

Podpredsednik U. T. W. za kon- čanje pasajirke stavke.

Pasajir. N. J. — (F. P.) — Podpredsednik unije United Textile Workers, James Starr, ki ima sedaj opraviti s pasaji- ško stavko, je dejal, da je on zato, da se izpravna diference, ki obstajajo med stavkarji in de- lodajalci ter da se iste častno iz- ravna. V ta namen vabi vse pre- bivalce Passaica, da naj delajo na to, da se pride čim prej do tega, da se ta največja indus- trija v mestu zopet obnovi, da za- vlada prosperiteta in zadovolj- stvo ne samo med delavci in to- varnarji, ampak tudi med vsemi ki so odvisni od dela v teh to-

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904

Podpora Jednota

Inštop: 17. junija 1907 v državi Illinois

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

Izvrševalni odbor:
UPRAVNI ODESK:
Predsednik Vincent Calmar; podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 103, Johnston, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega oddelka Blas Novak; gl. blagajnik John Voghric; urednik glasila Jože Zavertnik; upravitelj glasila Filip Godina; vrhovni zdravnik Dr. F. J. Kern, 4323 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

GOSPODARSKI ODESK:
Frank Somrak, predsednik, 895 E. 74th St., Cleveland, Ohio; Frank Alech, 2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jacob Zupančič, 2627 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.

POROTNI ODESK:
John Goršek, predsednik, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.; John Tréll, Box 22, Strabane, Pa.; Tony Schragal, R. F. D. No. 1, Johnston City, Ill.; Frank Podboj, Box 61, Park Hill, Pa.; Anton Sular, Box 104, Grima, Kan.

BOLNIŠKI ODESK:
OBREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2627-59 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VZHOČNO OKROŽJE: Joseph Zorko, R. F. D. 2, Box 114, West Newton, Pa.; Anton Abram, 1169 E. 76th St., Cleveland, Ohio.

ZAPADNO OKROŽJE: Jacob Balah, R. R. 2, Box 88, Pittsburg, Kan., za jugozapad; Frank Klun, Box 958, Chisholm, Minn., za sev. zap.; John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:
Frank Zajc, predsednik, 3539 W. 26th St., Chicago, Ill.; Ludvik Mlivošek, 6409 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio; Albert Hraat, 448 National Ave., Milwaukee, Wis.

Združiteni odbor:
Frank Vidmar, predsednik, 7434 W. 63rd St., Argo, Ill.; John Olip, 2428 S. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.; Peter Geshel, 3952 So. Broadway, Denver, Colo.

POZOR!—Korespondenca s glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:
VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika, se nanašajo: Pred- sedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NANAŠAJO: Bolniško tajni- štvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvršiteljnega odbora in jednot vobče se nanašajo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se posiljuje na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Vse prišleke gladi posiljevanja v gl. izvršiteljnemu odboru se naj pošljejo Frank Zajcu, predsedniku nadzornega odbora; čigar naslov je zgorel.
Vsi prisli vi na gl. porotni odesk se naj pošljejo na naslov: John Goršek, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.
Vsi dopisi in drugi spisi, nanašajoči, oglaš, naročila in sploh vse, kar je v zvezi s glasilom Jednota, naj se pošljejo na naslov: "PROSVETA," 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

varnah. V ta namen kliče na po- moč delavske gibanje, vse du- hovne vseh veroizpovedi, ban- kirje in liste, da bi pripomogli do konference med delavci in pa delodajalci. "Ako bomo delali skupno," pravi podpredsednik, "tedaj sem prepričan, da bo za- vladal mir in se bo naselila har- monije med nas."

NAZNANILO IN ZAVVALA.

8 tužnim srcem naznanjam sorodnikom, snancem in prijateljem žalostno vest, da je neizproana smrt pobrala iz naše arede našo ljubljeno hčerko in sestro

FRANCES LOVRENCIC.

Umrja je dne 29. avgusta, 1926 popoldne ob 4 uri. Bila je stara 13 let 5 mesecev in 20 dni. Umrja je po 14 dnevni mučni bolezni za legarjem. Imala je pet zdravnikov, pa ji niso mogli ohraniti življenja. Bila je članica mladinskega oddelka pri S. N. P. J. in zelo prijubljena med domačimi in tujerodci in zelo pridna učenka v šoli. Poklicali smo fotografa, da bi jo slikal na mrtvaškem odru, kar pa na žalost se ni zgodilo, ker ko je prižgal aparat je vse eksplodiralo, fotograf se je pre- cej obgal sam sebe in raspokalo so šipe v oknih in začelo smo biti vsi v strahu, da je vse mrtvo v sobi, silalo se je pok- aparat skoraj miljo daleč, na kar je prišel zdravnik, da je obgane obvezal in najmlajšo hčer Loizko so odpeljali v bol- nišnico v Washington, Pa., kjer se nahaža sedaj že tri tedne, ter zdravniki imajo upanje, da bo okrevala čez ravno je hudo opedena in vaa v ranah. Pogreb se je vršil iz hiše žalosti dne 31. avgusta, t. l., po katoliškem obredu. Lepa hvala Mary Ja- kovac in Josefini Mohar iz Ve- rone, ki sta me tolažili in mi pomagali ob zadnjih urah po- kojne hčerke, lepa hvala tudi vsem drugim, ki so bili tam v tem času navzoči in nam poma- gali v vseh potrebah, ter mi sta- li na strani. Torej lepa hvala vsem skupaj. Lepo hvala dragi valcem krasnih vencev in cvet- lje. Tebi draga nepozabna hčerka in sestrica šelmio, naj ti bode lahka ameriška zemlja, po- čivaj v miru! Zaljubljeni ostarli Frances in Lojs Logaj, osem in mati. Mary, Giulia in Elizabeth, sestre, Andrej brat. Anna in Alojzija polusestre, vsi v Wash- ington, Pa. R. F. D. 1. — Box 25 c.

DA SKUHAS DOBRO PI- VO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, smeti, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričate, da je doma pri nas kuhani vodni je najbolji in naj- boljši.

Groovljen, skladatelj in v pro- dajalno letovine dano primeren po- put pri vseh naročilih. Pišite se informacij na:

FRANK OGLAR,
4401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Največja svetovna zaloga perja in pernice

Mi prodajamo vseh vrst pravo- gosje perje in pernice, pravilno oči- ščeno in pripravljeno pri- nas.

Mi imamo celo perje, osuškano perje in prave per- nice. Raspoliža- mo v vse kraje v Ameriki. Vozre po- šljemo kastonj na zahtevu.

Pišite še danes najstarejši trvdki perje in go- tovo bodeite zadovoljni. Dept. 8.

ALBERT STETZ CO
115 East Wacker Drive, Chicago, Ill.

Agitirajte za "Prosveto"

Fr. Strnad:

ANICA

Cesto mi prijaviti nasproti kar sredi noči dvoje mlilih, vdanih, koprnečih oči... Kakor dve zvezdi na daljnem nočnem nebu so te oči. Njih svetilni žarjen; podobni je medtemu fosforescenciji; in vendar prodira s nenavadno silo v mojo dušo, vendar povzroča v mojem srcu vselej neko čudno vibriranje in vznemirjanje...

Te sladke, te nedolžne oči strme tako prosto vame! Zdi se mi, kakor bi hoteli nekaj poizvedeti od mene, kakor bi me izpraševale in se čudile, da jim ne odgovorim... kakor bi ne česa iskale in postajale otočne, da ne najdejo, po čemer hrepenijo... in naposled, kakor bi umirale...

In mene obide vselej zavest, da nisem storil prav, ker tem očem nisem dal odgovora... da sem ravnal nespametno, ko sem jih pustil koprneti brez utuhe...

Pravi pragači otrok je še bil! Niti zmenil se nisem sanje. In če sem kdaj izpregovoril s njo, sem storil to s osornim glasom... tako, kakor govori gospodar s poslom, ki ga ne ceni mnogo više od hivali v hlevu...

Bila je majhna, še nerazvita, šibka in bledikasta. Toda nenavadna milina je bila razlita po njenem čednem obrazu. Držala se je vedno resno, vendar pa je bilo videti, kakor bi se venomer smehljala. Čudovito so bile njene oči... tako nekako zelenkastomodre, pa tako misleče, poizvedajoče... Če sem se ozrl vanje, mi je bilo, kakor bi gledal v kristalno vodo gorskega jezera. Ob takem jezuru si misli človek: "Bog ve, kaj je skritega v tej

globčini?" In Bog zna, kaj se je skrivalo za temi očmi!... A bila je še otrok in kdo bi se brigal za otroka! Vedel sem, da so lepe njene oči, vedel tudi, da odseva nekaj posebnega iz njih, a mikale me niso nič bolj nego cvetka ob potu, ki mi je sicer všeč, a ne toliko, da bi se pomudil pri njej ali se celo pripognil in jo utrgal...

Vendar navzlic temu, da sem jo tako preziral, sem opazil včasih kaj na njej, kar me je akoro vznemirjalo, vznemirjalo morda zato, ker mi ni bilo prav jasno... Zakaj so počivale njene oči tako rade na meni? Zakaj so se tako širile, kadar so mi zrlje v obraz? Zakaj so se čudile tako? Kaj so me izpraševale... kaj hoteli zvedeti od mene?...

Redno vsak dan, ko sem se vrnil od kosila, mi je prinesla vode. Postavila je steklenico na mizo, ozrla se malce po sobi in me vprašala, potrebujem li še česa. Moj odgovor je bil dan na dan enak, kakor je bilo enako dan na dan njeno vprašanje: "Ali želite še kaj?" — "Ne, še dobro!"

Počakala je še malo, kakor bi se hotela prepričati, če si še ne premislil in ji morda navzlic svojemu odgovoru česa ne naročim; a ko sem le molčal, se je obrnila in odšla. In potem je nisem videl več do drugega dne. Tako je prihajala in odhajala, a jaz sem bil čisto tako zagrobljen v svoje misli, da niti vedel nisem, kdaj je prišla in kdaj odšla.

Včas pa je imela tudi malo več opraviti v moji sobi. Zgodilo se je semtertja, da je stajala dekla kam oddala. V takih slučajih je morala ona napraviti red v moji sobi. Lotila se je tega dela navadno šele tedaj, ko sem bil prišel že domov.

Jezil sem se večkrat zaradi tega.

"Anica, zakaj tega prej ne o-skrbiš?"

"Če pa časa nisem imela!"

"Časa nisi imela — tvoj stari izgovor!"

Vzdihnila je, jaz pa sem stopil za tisti čas na hodnik.

Stanovaj sem čisto sam v majhni hišici, ki je bila od dveh strani obdana od vrta. A dasi je bilo glavno poslojje le nekoliko korakov oddaljeno in je bilo tu sredi vrta čudovito krasno, se mi je od domačih ljudi le malokdaj kdo približal. Tako sem sameval tu; a ne vem, da bi mi bilo ondi kdaj dolgčas. Bilo se mi je samo treba ozreti malo naokrog, pa se mi je srce razvedrilo. Dolgi v dolini pod mano se je vila kot zelen trak šumeča Sava, nad njo so dremlali senčnati gozdovi, a na desno tja proti severozahodu se je rasprostiralo veličastno Triglavsko pogorje.

Tej okolici sem se divil, kadar nisem imel drugega opravila, in bil sem srečen. Ali nekoč, ko niso videli in so vstajale šave dolgočasne, sive megle, se mi je stotilo na tem hodniku. Rad bi se bil vrnil v sobo in zaklical sem:

"Anica, ali bo že kaj?"

"Ko pa ne morem tako hitro!"

Te besede je izrekla s nekim čudnim, tresočim glasom, ki je segal v srce... Ta glas je bil kakor pritrjeno ihtenje... Postal sem pozoren. Zamislilo me je, da bi se prepričal, kaj ima... Stopim torej med vrata. Ona se je bila sklonila v tistem hipu kvišku od dela in zrla mi je naravnost v obraz. Pri tej priliki sem iznova zapazil, da je nenavadna nečna, da je lepa in da postane kdaj še prava krasotica. A najbolj so me presenetile zopet njene oči! Čemu so se tako

čudile?... Kaj so tako premisljevale?... Kaj bi bile rade zvedele od mene?... In prišlo mi je veselje, da bi doznal, kaj odseva iz teh nenavadnih oči, da bi doznal, kako misli se snujejo v tisti njeni dražestni glavici, doznal, kako kralj poganjajo v njenem drobem srcu! Obšla me je hipoma blagodušnost, zadelo se mi je, da je ta nečna stvarca vendarle vredna dobre besede, in vprašal sem jo:

"Koliko pa si že stara, Anica?"

"Kmalu bom šestnajst!"

"O — o, česa ne poveš! Ali res že toliko? Glej no, kdo bi si bil mislil!"

Čutila je mojo ironijo in zardele je.

"Saj sem lahko že, ali morda ne?"

"No, zastran mene — lahko!"

Užaljenost je svenela iz onih njenih besed, a meni se je videlo, da bi se tako dekletce baš ne smelo čutiti žaljeno. Vesla naj bi bila, da sploh govorim z njo! Zato je bil tudi moj odgovor pravej porogljiv. Njej pa menda vse to ni ugajalo, kajti pospravila je komaj ališno in odšla.

Meni se je po tej večkrat aljubilo, ponorečevati se malo iz nje. Stori sem to nekoč na jako neduhovit način.

"Anica, zakaj pa ne rasteš nič? Moraš gledati, da boš večja!"

"Saj raste!"

"Kje neki?... Vedno si enaka! Več jesti moraš!"

"Saj nisem lažna!"

"Tako blede si!"

"Pa lačna nisem!"

Utihišla je. Ustnica so ji zatrepetale ter odstopile malce druga od druge, da so se pokazali njeni drobčkani zobci izmed njih, in zdela se mi je, kakor bi bila globoka žalost legla na njen obraz.

"Kaj ima to bitje? — Začel sem nekaj slutiti..."

Nekoga dne pa me zmoli menda sam vrag, da jo primem za roko in privijem k sebi.

Čutil sem, kako je zadrtela, kako se je strnila po vsem životu. Bledoba njenih lic se je bilakoma uplenila akrlatasti rdečici, da sem se čutil, kje se je vzela tista kri. Še nikdar v svojem življenju nisem opazil tako nagle izpremembe. In vedel Bog kako: tudi meni je zautripalo srce!

Molčala sva oba. Naposled je izpregovorila ona:

"Pustite me, predolgo sem že tukaj! Gospa bodo hudi!" Izšla se mi je in odhitela.

Mene pa je bilo sram. Kaj sem storil?...

Čemu ponikavati samega sebe?... Čemu begati ubogega otroka?!

Hotel sem biti plemenit...

izkazati sem se hotel poštenjaka!... "Ne, ničesar ne storim, kar bi mi težilo poznaje srce... ničesar ne storim, za kar bi moral dati odgovor sam sebi ali komu drugemu!" To je bil moj trdni sklep.

In da bi iztrgnil tudi njo, sem bil proti njej kakor v prejšnjih dneh: osoren in tudi ogovarjal sem jo malokdaj in še tikrat s neprijaznim glasom. Često nalašč nisem prišel domov ob navadnem času, in če sva se srečala zunaj kje, sem pogledal vselej stran. Vedel sem, da jo boli, a hotel sem jo izpametovati — in naposled, kaj to, če se malo razšli tako revčev? Posebno globoko ne bo in tudi trpela ne bo dolgo tista njena bolečina! — Kadar pa je naneslo tako, da je prišla, ko sem bil doma, sem galešč kaj čital ali pisal in na njene pozdrave ji niti odgovarjal nisem... Toda čudno, tudi če sem bil obrnjen v stran od nje, sem čutil, ako so počivale na meni tiste njene prosoje, koprneče oči, in tudi če sem misljal, se mijo videl stati pred sabo in zdela se mi je, kakor bi bila tista njena nena, od osinjenih ustnic obkrožena usteca — napol zaprta in odkrita napol — vzdihujoč izpraševala: "Zakaj nočeš... zakaj nočeš?..."

(Dalje.)

Ali želite spoznati pravilno planti in čitali angličino? Naredi si "Slovensko-angličko slovnico", katere je izšla in ima na prodaj književna matica S. N. P. J.

Konec.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Aug. 31-1926) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen valed napakega naslova, pošljite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi družbeni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta za \$2.50. Člani S. N. P. J. doplačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$6.50, pol leta \$3.25, za člane \$5.30.

Za Evrope stane za pol leta \$4.00, za celo leto pa \$8.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO

"PROSVETA"

2657 E. Lawndale Ave.

CHICAGO, ILL.

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

Izjava v zalogi sledenja knjige:

AMERIŠKI SLOVENCI—izvrstna krasna knjiga, obsega 682 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane...\$5.00

Slovensko-Anglička Slovnica—zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, z dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo...\$2.00

Zakon Biogenenije—tolmači naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro...\$1.50

Pater Malaventura—V Kabaretu—zanimiva povest iz življenja ameriških frančiškanov, in doživljaji rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami...\$1.50

Zajedalec—resnična povest in prava ilustracija doslej akrlitega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki...\$1.75

Jimmie Higgins—krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovalni pa Ivan Molek...\$1.00

Zapisnik 8. redne konvencije S. N. P. J., 263 strani mehko vezana, stane samo...50c

KNJIGE KNJIŽEVNE MATICE SE DOBE

pri naših društvenih tajnikih in drugih zastopnikih, namreč dosedaj jih imajo v prodaji poleg društvenih tajnikov tudi:

William Siter, 6404 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Anton Jankovich, 1171 Norwood Rd., Cleveland, Ohio.

Anton Bokal, 727 E. 157th Street, Cleveland, Ohio.

John Krizanec, 13111 Beantown Ave., West Park, Ohio.

Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 102, Johnstown, Pa.

John Elmas, 5555 Russell St., Detroit, Mich.

Frank Stolar, 18705 St. Anita, Detroit, Mich.

John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Proletarec, 3639 W. 26th Street, Chicago, Ill.

Ali pa pošljite pošto na:

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

POSLUŽITE SE KAMPANJE ZA NOVE ČLANE

PRIDOBITE SI LEPO NAGRADO!

SVETNIK

Spisal Anton Peganec.
Prevel Pastuhina.

Jeanne je uganila novico, ki jo Noemi ponese umirajočemu: svojo skorajšnjo spreobrnitev h katoličanstvu. Vsa moč, ki jo je zbrala v sebi za poslednji trenutek, jo je zapustila. Objela je Noemi in planila v jok. Selvova sta jo osrečevala, ker sta se motila glede teh solz. Ona je stokoma proslila, naj gredo, naj gredo: njej da je nemogoče iti. Samo Noemi jo je razumela. Jeanne ne mara iti, ker je uganila in ne more storiti tega, kar stori ona. Proslila jo je, rotila jo, šepetala ji, držeč jo v svojem objemu: "Zakaj ne odnehaš — v takem trenutku?"

Jeanne je stokajoč odvrnila samo:

"Ah, ti me razumeš!" In ker je Noemi nasprotovala, da potem tudi ona ne gre, jo je zdaj ona prosila, naj gre, naj gre takoj, naj ne zavičuje in naj mu nese to tolažbo. Ona ne more, ne more, ne more! Ni je bilo moči pregovoriti. Služabnik je prišel klicat Selvo. Marija in Noemi sta odšli.

Ko je ostala sama, je Jeanne prišlo za hip na misel, da bi ju dohitela, se vdal, da bi šla ter tudi ona povedala besedo radosti. Padla je na kolena, istegnila roko, kakor bi bil stal pred njo, ter zastokala: "Dragi, dragi, kako bi te mogla varati?" Večkrat se je borila s lastnim gospodovalnim skepticizmom in vedno zamak. Nagon k vdanosti v vero je vedela, da bi ne bil trajen.

"Zakaj me ne maraš same?" je zopet zastokala, še vedno na kolenih. "Zakaj me ne maraš same? Da bi pobožne vesti ne bile užljene? Da te moj obup ne bi zmedel? Zakaj me ne maraš same? Ali morem pred njima povedati to, kar nosim v sebi? Ti, ki si dober kakor tvoj Gospod Jezus, zakaj me ne maraš same? Ah!"

Škofila je pokonci, prepričana, da bi Peter, ako bi jo silal, odgovoril: "Da, pridi." Stala je hipec kakor okamenela, s rokama ob sencih; nato se je zganila počasi, podobna mesečnici, šla je iz salona, premerila je vežo, šla je doli na vrt.

Lilo je kakor iz škafa. Nebo, ki je po njem še vedno zdaj pa zdaj pobobneval grom, je bilo tako temno, da se je tega februarkega večera pred šestimi zdelo, da je še skoro noč. Jeanne je stopila, kakor je bila, z odkrito glavno, v gosti in mrkli dež, zavila je, ne da bi kaj pospešila korak, ne po drevoredu pomaranč na desno, temveč po stezi, vodeči na levo navzdol med dvema vrstama velikih agav in godiček lovoric, cipres in oljk, po katerih se spenjajo rože. Šla je mimo velike smreke, ki zgleda na Celij, zavila je spodaj na desno po dolgem ločku poti ter se napotila k studencu, ki ga stara kamenita rakev zbira v strmem podnožju sredi obkrožiteljnih gozdov. Malo korakov nihe nego stoji vrtnarjeva hišica. Tam je obstala. Eno okno hišice je bilo svetlo; gotovo Petrovo okno. Senca je šla mimo v njem; morda Noemi! Jeanne je sedla na marmornati rob

korita. Ali bi bilo mogoče utoniti v njem? Ali bi skušala umreti, če bi Karlina ne bilo? Prazne misli; ni se jim prepustila za dolgo. Čakala je, čakala, v mrzlem dežju, z očmi in dušo uprtimi v svetlo okno. Druge sence. Ali zdaj odhajajo? Da, morda odhajata Marija in Noemi, a Petra ne pustita samoga. Mayda bo tam, benediktinec bo, usmiljenka bo. Pa dobro, poskušala bo. Nagel korak v drevoredu pomaranč; nekdo stopa proti hišici. Jeanne, ki je vstala, zopet sede. Evo, oni neznanec je vstopil. Zopet pregibanje senc v oknu. Dve osebi prideta ven v živahnem pogovoru; glas profesorja in Ivana Selva. Zdi se, da govorita o nekem, ki je prišel po novice. Še druge osebe pridejo ven, voda izpod kapa šumlja po dežnikih. To morata biti onidve, Marija in Noemi. Jeanne znova vatane, se napoti.

Gre akoni vrata v hišico, zagleda ljudi v vrtnarjevi kuhinji, prosi neko deklico, naj pogleda gori k bolniku, kdo je pri njem. Dekle se obotavlja, skuša odreči, nato pa gre, pride takoj zopet doli. Duhovnik in usmiljenka sta gori. Jeanne prosi malo papirja, svinčnik in luč. Začne pisati:

"Oče — Obračam se..." Prekine se, posluša. Nekdo prihaja doli po malih lesenih stopnicah. Moški koraki; torej pater. Govorila bo torej s njim. Svinčnik vrže stran, gre mu na stopnice naproti. Temno je, don Klemente jo zamenja s Marijo Selva.

"Miren je," pravi pater, preden ona odpre usta. "Zdi se, da spi. Tako dobro mu je delo, kar mi je povedala vaša sestra. Profesor misli, da noč še preživi. Poldneva tudi ono drugo gospo. Vprašal je po njej. Mislim, da sta ali ponjo."

Jeanne molči, stopi v stran. On pravi: "Z dovoljenjem," in gre mimo, ne da bi pogledal, stopi v kuhinjo po malo kruha in malo vode, ker je težje se od snodi. Jeanne trepeče kakor list. On je vprašal po njej! Te besede in ugodnost slušaja ji povzročajo omotico. Stopa navzgor, lahno, lahno, odpahne duri, lahno, lahno. Usmiljenka jo ugleda, se zgane, kakor bi hotela vstati. Ona ji da znamenje s prstom na ustih naj se ne gane, približa se lahno, lahno postelji, zagleda dolgo črno stvar, iztegnjeno po odejah, obstane prestrašena, ne razume. Nato čuje silno rahel vzdih. Bolnik dvigne desno roko v nedoločni kretnji, kakor bi nekaj iskal. Usmiljenka vatane, toda Jeanne je urnejša, plans k blazini, nagne se nad Petra, ki jame vzdihovati in pregibati roko.

Jeanne ga tesnobno izprašuje, on pa ne odgovori, stoka, gleda nekaj zraven postelje in Jeanne mu ponudi kozarec vode, a vidi, da bolnik zmaže s glavno, obupuje, ker ne more razumeti. Ah, Križanega, Križanega! Usmiljenka vzdigne luč, Jeanne pomoli Križanega Petru, ki pritisne ustne nanj in jo gleda, gleda s velikimi steklenimi očmi — smrt je v njih. Usmiljenka krične, steče po patra. Peter gleda Jeanne, gleda Jeanne, trudi se, da bi se Križanega oklenil s obema rokama, da bi ga dvignil proti njej, njegove ustne se premikajo, premikajo, a glasu ni iz njih. Jeanne vzame Petrove roke v svoje, poljubi Križanega s strastnim poljubom. On tedaj zapre oči, obraz mu zažari v nasmehu, nagne se nekoliko na desno ter se ne gane več.

Konec.

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT
SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnik, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO
S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA
V SVOJI TISKARNI

CENE ZMERNE, UNISKO DELO PRVE VRSTE

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENNA POJASNILA

LETO ZA LETOM

svetujemo in priporočamo varčnost našemu narodu. Tisti, ki so pred kakim letom začeli svoje prihranke vlagati v nas, se čudijo, kako hitro jim vloga raste, s tem da redno vlagajo vsak teden.

Hranilna vloga omogoča, da si ljudje kupijo domove in postane neodvisni.

Vaši prihranki so varno vloženi v največji slovenski banki Amerike.

Imovina
\$19,000,000.00

1900 Blue Island Ave.

Chicago, Ill.

KASPAR AMERICAN
STATE BANK

Kupujte vaše bonde, ker so popolnoma varni in prinašajo visoke obresti